

درود بر شما دوستان خوب و اهل «یافتن و دریافتن»! ام! یک سفارش دوستانه دارم که برآمده از تجربه‌ی دانش‌آموزان کوشای سال‌های گذشته‌ام است؛ تجربه‌ای که برای خیلی از آن عزیزان گران تمام شده‌است، اما مطمئنم راضی هستند که آن را رایگان به شما ارزانی کنم؛ بچه‌ها، سؤالات آزمون‌های جامع خردادماه را خوب بررسی کنید و به کمک آن‌ها نقاط ضعف و قدرت خود را مشخص کنید و حتی اگر فرصت کردید دوباره آن‌ها را از خودتان امتحان بگیرید اما به رتبه‌تان در آزمون‌های جامع خردادماه توجهی نکنید؛ سفارش اکید من این است که اصلاً به سراغ دیدن رتبه‌تان نروید، زیرا این رتبه اولاً خیلی قابل‌اعتماد نیست- به‌دلایلی که گفتنش را دست‌کم این‌جا صلاح نمی‌بینم- و مهم‌تر آن‌که هیچ تأثیر خاصی در روند مطالعه‌ی شما نمی‌تواند بگذارد، به‌جز ایجاد یأس و ناامیدی احتمالی که مطمئناً کمکی به بهبود وضعیتتان در آزمون سراسری نمی‌کند؛ پس لطفاً پس از آزمون سراسری پی‌گیر رتبه‌ی آزمون جامع ۳ سنجش یا هر آزمون جامع دیگر که پیش‌رو دارید، بشوید! از این آزمون‌ها برای شبیه‌سازی جلسه‌ی آزمون سراسری و حل تست‌هایی خوب و نزدیک به آزمون سراسری بهره ببرید نه پیش‌گویی رتبه‌ی احتمالی‌تان در کنکور. پایدار باشید و امیدوار!

* نگاه کلی

جز یکی دو مورد اشتباه شگفت‌انگیز علمی، در کل، سطح علمی و سنجشی این آزمون حتی بهتر از دو آزمون خوب گذشته بود که نشانه‌ی پختگی و مسئولیت‌شناسی طراحان و دست‌اندرکاران این آزمون معتبر است. درصد بالای ۴۰ قابل‌قبول، بالای ۵۰ خوب و بالای ۶۵ عالی به حساب می‌آید.

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره‌ی پرسش	توضیح
۵	مفهوم متن پرسش، نسبتاً نو و تازه است. توجه: در آزمون سراسری، تا این‌جا هر تستی که در آن، مفهوم تازه و نوظهوری مطرح شده‌است، گزینه‌های ساده‌ای داشته‌است؛ و درواقع هدف این پرسش‌ها سنجیدن اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان است که آیا جرأت خواندن ۴ بیت خارج از کتاب را دارند یا نه!
۱۷	مفهوم مطرح‌شده در این تست هم تازه است و البته عربی‌مآبانه! شرف المکان بالمکین: ارزش خانه به باشنده‌ی آن است؛ هرچایی ارزشش را از کسی یا چیزی که در آن قرار دارد کسب می‌کند، = ذات هر چیزی مهم است نه ظاهر آن. توجه: به معنای این چند جمله‌ی تازی که به زبان پارسی راه‌یافته‌اند، توجه کنید: العاقبه للمتقين: پرهیزکاران خوش‌فرجامند. لیس للانسان الا ما سعی: هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت الکلام یجر کلام: حرف، حرف می‌آورد. هر سخن یادآور سخن دیگری است الجار قبل الدار: همسایه از ما مهم‌تر است (احترام به حقوق همسایگان) الاهم فالاهم: سبک سنگین کردن، مهم‌ترین مورد را پیدا کردن ولو بلغ ما بلغ: هرچه می‌شود، بالاتر از سیاهی رنگی نیست.

* پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر

شماره پرسش	توضیح
۱	در شهرهای بزرگ، بچه‌ها نه سنگ چخماق دیده‌اند نه سنگ سماق نه اصلاً چیزی جز سنگِ نمای ساختمان‌ها!
۲	به آثار علمی دانشمند بزرگ کشورمان «ابوریحان بیرونی» خوب دقت کنید. (اعلام سال دوم)
۴	با آن‌که «نرگس مست» در بیت «الف» استعاره‌ی آشکاری است، هیچ‌گزینه‌ای به آن توجه نکرده‌است؛ پس شما باید به یاد می‌داشتید که هر تشخیص، استعاره‌ی مکینه است. همچنین دریافتن این‌که «بلبل مطبوع خاطر حافظ» اضافه‌ی تشبیهی است، نیز نیاز به دقت و تمرین داشت.
	توجه: هنگام مشخص کردن انواع اضافه، صفت‌ها را حذف کنید؛ نمونه: الماس‌های چشمک‌زن و بازیگر ستارگان ← الماس‌ها ستارگان ← اضافه‌ی تشبیهی دستِ خون‌آلود و سرد مرگ ← دست مرگ ← اضافه‌ی استعاری بلبل مطبوع خاطر حافظ ← بلبلِ خاطر حافظ ← اضافه‌ی تشبیهی (خاطر و دل حافظ به بلبلی مانند شده‌است).
۸	دانش‌آموزان با ادبیات این‌گونه شعرهای واعظانه آشنا نیستند، زیرا آشنایی با این‌گونه شعرهای معمولاً خشک و کم‌جاذبه، از اهداف کتاب‌های ادبیات دبیرستانی نیست. (شعر از حدیقه‌ی سنایی است.)
۱۱	واژه‌ی «ویرانه» در مصراع دوم باید ذهن شما را متوجه نادرستی املا‌ی «امارت» (فرمان‌روایی‌ها) در مصراع نخست می‌کرد.
۱۴	دریافتن مفهوم بیت نخست، نیازمند آشنایی تخصصی با ادبیات عرفانی و شعر صائب تبریزی است.
۱۵	طرح سؤال دستور از بیت‌های ادبیات گذشته، فقط در رشته‌ی انسانی مجاز است و با اهداف کتاب‌های زبان فارسی رشته‌های غیر علوم انسانی هماهنگ نیست و طبیعتاً داوطلبان را غافلگیر می‌نماید.
۱۷	توضیحش آمد.
۱۹	توجه: کسره در میان دو واژه‌ی «پیرمرد» و «پیرزن» افزایش آوایی است؛ بنابراین تکواژ به‌شمار نمی‌آید. تلفظ رسمی این واژه‌ها «پیرمرد» و «پیرزن» است.
۲۰	همان مشکل پرسش ۱۵ این‌جا هم دیده‌می‌شود.
۲۲	قطاری از نام کتاب‌ها و نام پدیدآورندگان!
۲۳	پرسش زیبایی است، زیرا پی‌بردن به املا‌ی درست «زلال» در گزینه‌ی چهارم در گرو توجه به معنای بیت‌هاست. شد صرفِ شوره‌زارِ معاصی، زلالِ ما: عمر پاک ما (مانند آبی زلال) صرف گناهان شد (مانند آبی که شوره‌زار را سیراب کند و در پایان هیچ به‌بار نیاورد).

* پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست

شماره‌ی پرسش	توضیح
۷	گزینه‌ها کاملاً سلیقه‌ای انتخاب شده‌اند. مفهوم آشکار بیت چهارم بی‌اختیاری عارف است نه این‌که خواست او چیزی است و خواست خدا چیز دیگری. تصویر متقابل این بیت، میان خواست خدا و خواست شیخ پاکدامن به چشم می‌خورد که بیانگر مفهوم تقابل تشریح و عرفان است. وانگهی اتفاقاً بیت نخست در تفسیر، به مفهوم مطرح‌شده در صورت پرسش می‌انجامد؛ چرا کوشش بنده غیر ناکامی چیزی به بار نمی‌آورد؟ زیرا کشش الهی با او یار نیست. پس دوستان اگر گزینه‌ی ۴ را انتخاب کرده‌اید؛ از درک ادبی بالایی بهره‌مند هستید.
۱۲	این رسم نو را در تعبیر شعر فارسی کی و کجا نهاده‌اند که ما از آن بی‌خبر بودیم و بسیاری هم! یعنی در مصراع «ز اشک ما گل لاله‌ای نشد سیراب» منظور شاعر یکی از زنان یا دخترایی بوده‌است که نامش لاله باشد؛ حالا که باشد و چگونه باشد، سنش چقدر باشد و ... مهم نیست؛ همین‌که اسمش لاله باشد کافی است! بنابراین با این دید کودکانه در هر بیتی از ابیات گذشتگان که واژه‌های نرگس و سوسن و یاسمن و بنفشه و ارغوان و حوری و خورشید و دریا و ساحل و باران و سپیده و ... هزاران واژه‌ی این‌چنینی آمده‌باشد، باید به دنبال ایهام باشیم؟! لطف‌آکمی سنجیده عمل کنیم در برخورد با شاهکاری به نام ادبیات فارسی. توجه: البته این بیت ایهام ضعیف و ظریفی دارد که گویا پاسخ‌گوی محترم از آن غافل شده‌اند و به‌ناچار به چنان ایهامی ... متوسل: سوخته‌جانی: ۱- انسان عاشقی ۲- گل لاله‌ایی (که در میان جانس نقش سوختگی و داغ است). (گویا طراح پرسش و پاسخ‌گوی آن افراد متفاوتی ... بوده‌اند).
۱۶	«رانده‌می‌شدند» فعل مجهول است از مصدر «راندن» و بی‌شک یک واژه است نه دو واژه. (العاقل بالاشاره)
۲۴	لطفاً در چینش گزینه‌ها به سطح هوش دانش‌آموزان کشور احترام بیش‌تری بگذاریم. ساختار پرسش به‌گونه‌ای است که تکرار یک آرایه در دو یا سه گزینه، امکان انتخاب آن گزینه‌ها را غیرممکن می‌سازد؛ برای نمونه اگر آرایه‌ی «ایهام» در این بیت (البته از نظر طراح محترم) وجود نداشته‌باشد، آمدنش در یک گزینه، آن گزینه را به پاسخ سؤال تبدیل می‌کند، اما آمدنش در دو گزینه مشخص می‌سازد که حتماً این بیت ایهام دارد؛ حُب حالا وقتی که ایهام، مراعات‌نظیر، تشبیه، تلمیح و تضاد هر کدام در دو یا سه گزینه تکرار شده‌اند، یعنی همه‌ی آن‌ها در این بیت دیده‌می‌شوند و فقط سر «مجاز» بی‌کلاه می‌ماند که فقط در گزینه‌ی ۳ (گزینه‌ی صحیح) آمده‌است.

* پاسخ‌های نادرست

توضیح	شماره‌ی پرسش
گزینه‌ی درست انتخاب شده‌است، اما در پاسخ توضیحی، باید به جای «مسعود» محمود بیاید.	۲

به خودتان و تلاش‌تان احترام بگذارید، پس امیدوار باشید!

دکتر هامون سبطی